

OBSAH

| | |
|---|-----------|
| Předmluva | 5 |
| 1 Geomorfologie (L. Buzek) | 13 |
| 1.1 Úvod do studia geomorfologie. Předmět geomorfologie a její členění | 13 |
| 1.1.1 Úkoly a postavení geomorfologie v systému věd | 14 |
| 1.1.2 Endogenní a exogenní síly a procesy | 18 |
| 1.1.3 Geomorfologická hodnota hornin | 20 |
| 1.1.4 Typizace a klasifikace tvarů zemského povrchu | 22 |
| 1.2 Vliv geologické struktury na reliéf a základní strukturní tvary reliéfu | 28 |
| 1.2.1 Reliéf horizontálních struktur | 31 |
| 1.2.2 Reliéf nakloněných struktur | 33 |
| 1.2.3 Reliéf vrásových a zlomových struktur | 34 |
| 1.2.4 Reliéf vulkanických struktur | 36 |
| 1.2.5 Krasový reliéf | 37 |
| 1.2.5.1 Exokras | 38 |
| 1.2.5.2 Endokras | 40 |
| 1.3 Procesy a tvary reliéfu pevnin, mořského pobřeží a dna | 41 |
| 1.3.1 Procesy a tvary reliéfu pevnin | 41 |
| 1.3.1.1 Zvětrávání | 42 |
| 1.3.1.2 Procesy svahové modelace a vývoj svahů | 48 |
| 1.3.1.2.1 Klasifikace svahů | 53 |
| 1.3.1.2.2 Zarovnané povrchy | 54 |
| 1.3.1.3 Morfologická činnost pevninských vod | 56 |
| 1.3.1.3.1 Povodí | 57 |
| 1.3.1.3.2 Eroze, transport a akumulace | 58 |
| 1.3.1.3.3 Spádová křivka toku | 63 |
| 1.3.1.3.4 Vývoj údolní sítě | 65 |
| 1.3.1.3.5 Morfologická činnost vody v březním pásmu jezer a vodních nádrží | 71 |
| 1.3.1.4 Morfologická činnost ledovců | 72 |
| 1.3.1.5 Kryonivální morfogenetické procesy | 77 |
| 1.3.1.6 Morfologická činnost větru | 82 |
| 1.3.2 Reliéf mořského pobřeží a dna | 85 |
| 1.3.2.1 Tvary a typy pobřeží | 87 |
| 1.3.2.2 Reliéf mořského dna | 87 |
| 1.4 Biogenní a antropogenní reliéf (J. Pech) | 89 |
| 1.4.1 Biogenní reliéf | 89 |
| 1.4.1.1 Fytogenní reliéf | 90 |

| | | |
|-----------|--|------------|
| 1.4.1.1.1 | Tvořivá činnost rostlinných organismů | 90 |
| 1.4.1.1.2 | Ničivá činnost rostlinných organismů | 91 |
| 1.4.1.2 | Zoogenní reliéf | 91 |
| 1.4.1.2.1 | Tvořivá činnost živočišných organismů | 91 |
| 1.4.1.2.2 | Ničivá činnost živočišných organismů | 92 |
| 1.4.1.3 | Pozitivní vliv organismů na reliéf | 92 |
| 1.4.2 | Antropogenní reliéf | 93 |
| 1.4.2.1 | Přehled a klasifikace antropogenních procesů v oboru geomorfologie | 93 |
| 1.4.2.2 | Přehled a klasifikace antropogenních tvarů | 95 |
| 1.4.2.2.1 | Klasifikace podle velikosti | 95 |
| 1.4.2.2.2 | Klasifikace podle geomorfologického vztahu nově vzniklého antropogenního tvaru ke geomorfolo- gické situaci původního reliéfu | 95 |
| 1.4.2.2.3 | Klasifikace geomorfologických antropogenních tvarů z hledisek morfometrických se zřetelem k předozadní, pravolevé a vertikální ose | 95 |
| 1.4.2.2.4 | Klasifikace geomorfologických antropogenních tvarů podle geomorfologického charakteru místní situace | 95 |
| 1.4.2.2.5 | Klasifikace geomorfologických antropogenních tvarů podle doby trvání tvaru | 96 |
| 1.4.2.2.6 | Klasifikace geomorfologických antropogenních tvarů z hledisek vegetačního pokryvu | 96 |
| 1.4.2.2.7 | Klasifikace geomorfologických antropogenních tvarů podle horninového složení a struktury | 96 |
| 1.4.2.2.8 | Klasifikace geomorfologických antropogenních tvarů podle vztahu k přírodnímu prostředí | 96 |
| 1.4.2.2.9 | Klasifikace geomorfologických antropogenních tvarů podle druhu a způsobu lidské činnosti | 96 |
| 1.5 | Pracovní metody v geomorfologii | 100 |
| 1.5.1 | Morfometrické metody (L. Buzek) | 100 |
| 1.5.2 | Laboratorní metody | 104 |
| 1.5.3 | Geomorfologické mapování | 105 |
| 2 | Pedogeografie (L. Mičian) | 109 |
| 2.1 | Vybrané části všeobecné pedologie | 109 |
| 2.1.1 | Definice pedologie a pedogeografie a jejich po- stavení ve vědě | 109 |
| 2.1.2 | Stručný náčrt dějin pedologie a geografie půd | 110 |
| 2.1.3 | Definice pedosféry a půdy; postavení a funkce pedosféry v krajinné sféře | 110 |
| 2.1.4 | Složky půdy a půda jako disperzní systém | 112 |
| 2.1.5 | Charakteristika půdních složek | 112 |
| 2.1.5.1 | Pevná minerální složka půdy | 112 |
| 2.1.5.2 | Kapalná složka půdy — půdní voda | 113 |
| 2.1.5.3 | Plynná složka půdy — půdní vzduch | 113 |
| 2.1.5.4 | Organický neživý podíl půdy — humus | 113 |
| 2.1.5.5 | Živá složka půdy | 114 |
| 2.1.6 | Některé vlastnosti půdy výrazně ovlivňující úrodnost | 115 |

| | | |
|----------|--|-----|
| 2.1.6.1 | Textura (zrnitost) půdy a půdní druhy | 115 |
| 2.1.6.2 | Pórovitost a struktura půdy | 118 |
| 2.1.6.3 | Sorpce a sorpční komplex půdy | 119 |
| 2.1.6.4 | Reakce půdy | 120 |
| 2.1.7 | Hlavní půdotvorné (pedogenetické) procesy | 120 |
| 2.1.7.1 | Vztah mezi půdotvorným procesem a kombinací půdotvorných faktorů a podmínek | 120 |
| 2.1.7.2 | Primitivní půdotvorný proces | 121 |
| 2.1.7.3 | Zajileni | 121 |
| 2.1.7.4 | Translokační půdotvorný proces | 121 |
| 2.1.7.5 | Organogenní půdotvorný proces | 121 |
| 2.1.7.6 | Hydomorfnní půdotvorný proces | 122 |
| 2.1.7.7 | Halogenní půdotvorný proces | 122 |
| 2.1.7.8 | Antropogenní půdotvorný proces | 122 |
| 2.1.8 | Půdní profil, půdní horizonty, jejich označování a charakteristika | 122 |
| 2.2 | Půdy Země | 125 |
| 2.2.1 | Systematika půd, půdní typ a jiné taxonomické jednotky | 125 |
| 2.2.2 | Vývoj klasifikačních systémů | 126 |
| 2.2.3 | Charakteristika půd Země | 127 |
| 2.2.3.1 | Fluvisols — fluvisoly | 128 |
| 2.2.3.2 | Gleysols — glejsoly | 130 |
| 2.2.3.3 | Regosols — rogosoly | 133 |
| 2.2.3.4 | Lithosols — litosoly | 133 |
| 2.2.3.5 | Arenosols — arenosoly | 135 |
| 2.2.3.6 | Rendzinas — rendziny | 135 |
| 2.2.3.7 | Rankers — rankry | 138 |
| 2.2.3.8 | Andosols — andosoly | 139 |
| 2.2.3.9 | Vertisols — vertisoly | 140 |
| 2.2.3.10 | Solonchaks — solončaky (slaniska) | 141 |
| 2.2.3.11 | Solonetz — solonce (slance) | 141 |
| 2.2.3.12 | Yermosols — jermosoly | 143 |
| 2.2.3.13 | Xerosols — xerosoly | 144 |
| 2.2.3.14 | Kastanozems — kaštanozemě, kaštanové půdy | 146 |
| 2.2.3.15 | Chernozems — černozemě | 147 |
| 2.2.3.16 | Phaeozems — feozemě | 149 |
| 2.2.3.17 | Greyzems — šedozemě (šedé lesní půdy) | 151 |
| 2.2.3.18 | Cambisols — cambisoly | 152 |
| 2.2.3.19 | Luvissols — luvissoly | 155 |
| 2.2.3.20 | Podzoluvissols — podzoluvissoly | 158 |
| 2.2.3.21 | Podzols — podzoly | 159 |
| 2.2.3.22 | Planosols — planosoly | 161 |
| 2.2.3.23 | Acrisols — acrisoly | 161 |
| 2.2.3.24 | Nitosols — nitosoly | 161 |
| 2.2.3.25 | Ferralsols — ferralsoly | 163 |
| 2.2.3.26 | Histosols — histosoly | 166 |
| 2.2.3.27 | Terrae calcis | 167 |
| 2.2.3.28 | Antropogenní půdy — kultosoly | 168 |
| 2.2.4 | Ukázky některých jiných systematik půd Země | 168 |

| | | |
|----------|---|------------|
| 2.3 | Zákonitosti teritoriální diferenciace pedosféry a regionalizace | 171 |
| 2.3.1 | Faktory a podmínky teritoriální diferenciace pedosféry | 171 |
| 2.3.1.1 | Půdotvorný substrát (mateční hornina) | 171 |
| 2.3.1.2 | Geomorfologické podmínky. Eroze půd | 173 |
| 2.3.1.3 | Klimatické faktory a podmínky | 175 |
| 2.3.1.4 | Hydrologické faktory a podmínky | 175 |
| 2.3.1.5 | Biotické faktory — rostlinstvo a živočišstvo | 176 |
| 2.3.1.6 | Stáří území; recentní, reliktní a fosilní půdy | 176 |
| 2.3.1.7 | Antropogenní faktor — působení člověka | 177 |
| 2.3.2* | Zákonitosti teritoriální diferenciace pedosféry (zákonitosti rozšíření půd) | 178 |
| 2.3.2.1 | Horizontální zonalita | 178 |
| 2.3.2.2 | Vertikální zonalita | 179 |
| 2.3.2.3 | Předhorská (bariérová) zonalita půd | 181 |
| 2.3.2.4 | Provincialita půdního pokryvu | 183 |
| 2.3.2.5 | Azonalita | 183 |
| 2.3.2.6 | Zákonitosti detailní diferenciace pedosféry | 184 |
| 2.3.2.7 | Zonální, intrazonální a azonální půdy | 185 |
| 2.3.3 | Struktura půdního pokryvu | 186 |
| 2.3.3.1 | Základní pojmy | 186 |
| 2.3.3.2 | Pedon, polypedon, pedotop | 187 |
| 2.3.4 | Pedogeografická regionalizace | 189 |
| 2.3.4.1 | Základní pojmy | 189 |
| 2.3.4.2 | Ukázka individuální pedogeografické regionalizace | 190 |
| 2.3.5 | Využití pedologie a pedogeografie v praxi | 192 |
| 2.3.5.1 | Úrodnost půd | 192 |
| 2.3.5.2 | Rozdělení našich půd podle úrodnosti | 192 |
| 2.3.5.3 | Ochrana půdy a její racionální využívání | 195 |
| 3 | Biogeografie | 197 |
| 3.1 | Úvod do studia biogeografie (S. Horník) | 197 |
| 3.1.1 | Postavení biogeografie v systému geografických věd | 197 |
| 3.1.2 | Vývoj biogeografie | 197 |
| 3.1.3 | Geobiosféra jako složka systému fyzickogeografické sféry | 199 |
| 3.2 | Organismus a prostředí (P. Trnka) | 200 |
| 3.2.1 | Ekologické faktory a podmínky prostředí | 200 |
| 3.2.2 | Klimatické faktory a podmínky | 202 |
| 3.2.2.1 | Světlo | 202 |
| 3.2.2.2 | Teplota | 205 |
| 3.2.2.3 | Voda | 208 |
| 3.2.2.4 | Vzduch a jevy v ovzduší | 210 |
| 3.2.2.5 | Complexní působení klimatických faktorů | 211 |
| 3.2.3 | Edafické faktory | 213 |
| 3.2.4 | Orografické podmínky | 215 |
| 3.2.5 | Biotické faktory | 217 |
| 3.2.6 | Antropogenní faktory | 219 |

| | | |
|-----------|--|-----|
| 3.3 | Rozšíření organismů (S. Horník) | 220 |
| 3.3.1 | Areál a jeho změny | 220 |
| 3.3.1.1 | Naleziště (lokalita), areál | 220 |
| 3.3.1.2 | Kartografické znázornění areálů | 226 |
| 3.3.2 | Floristické členění Země | 228 |
| 3.3.2.1 | Floristické oblasti | 228 |
| 3.3.2.2 | Floristické členění ČSSR | 231 |
| 3.3.3 | Faunistické členění Země | 231 |
| 3.3.3.1 | Faunistické oblasti | 231 |
| 3.3.3.2 | Faunistické členění ČSSR | 236 |
| 3.3.4 | Proměny středoevropské vegetace a zvířeny v období postglaciálu | 237 |
| 3.4 | Jednota živých systémů s prostředím | 238 |
| 3.4.1 | Homotypické živé systémy | 238 |
| 3.4.2 | Heterotypické živé systémy | 239 |
| 3.4.2.1 | Biocenóza, geobiocenóza jako autoregulační sy- stém, ekosystém | 239 |
| 3.4.2.1.1 | Biomasa, produkce, dekompozice a bioenergie | 240 |
| 3.4.2.1.2 | Autoregulační schopnost a odolnost geobiocenóz | 243 |
| 3.4.2.1.3 | Geobiocenóza a její složky | 244 |
| 3.4.2.1.4 | Segment geobiocenózy jako existenční celek | 244 |
| 3.4.2.2 | Skupiny geobiocenóz a jejich ekologicko-ceno- tická nadstavba | 246 |
| 3.4.2.3 | Geobiomy | 249 |
| 3.4.2.4 | Geobiocykly | 250 |
| 3.5 | Biogeografická charakteristika sladkovodního geo- biocyklu | 250 |
| 3.6 | Biogeografická charakteristika mořského geobi- ocyklu | 253 |
| 3.6.1 | Vegetace mořského geobiocyklu | 255 |
| 3.6.2 | Fauna mořského geobiocyklu | 255 |
| 3.7 | Biogeografická charakteristika pevninského geo- biocyklu (P. Trnka) | 258 |
| 3.7.1 | Geobiom polárních pustin | 258 |
| 3.7.2 | Geobiom tundry | 258 |
| 3.7.3 | Geobiom boreálních jehličnatých lesů | 259 |
| 3.7.4 | Geobiom opadavých listnatých lesů | 262 |
| 3.7.5 | Geobiom tvrdolistých lesů a křovin | 264 |
| 3.7.6 | Geobiom stepí | 266 |
| 3.7.7 | Geobiom pouští | 268 |
| 3.7.8 | Geobiom savan | 270 |
| 3.7.9 | Geobiom tropických střídavě vlhkých lesů | 272 |
| 3.7.10 | Geobiom tropických deštných lesů | 274 |
| 3.8 | Kartografické znázornění živé složky krajiny (S. Horník, P. Trnka) | 279 |
| 3.8.1 | Problém mapovací jednotky a mapového měřítka | 280 |
| 3.8.2 | Typy map | 281 |
| 3.9 | Člověk a geobiosféra | 283 |
| 3.9.1 | Užitkové rostliny a živočišstvo | 285 |
| 3.9.2 | Význam biogeografie | 287 |



| | | |
|----------|--|------------|
| 4 | Přírodní geokomplexy (fyzickogeografické komplexy) a jejich prostorové členění (L'. Mičian) | 288 |
| 4.1 | Definice přírodních geokomplexů a jejich základní kategorie | 288 |
| 4.2 | Geografické dimenze — velikostní kategorie přírodních geokomplexů | 289 |
| 4.3 | Přírodní geokomplexy topické dimenze | 291 |
| 4.3.1 | Parciální jednotky topické dimenze | 291 |
| 4.3.2 | Komplexní jednotky topické dimenze | 291 |
| 4.3.3 | Příklady geotopů na příčném řezu tesseracty | 293 |
| 4.4 | Přírodní geokomplexy chórické dimenze | 295 |
| 4.4.1 | Všeobecně o geochórách | 295 |
| 4.4.2 | Příklady geochór | 296 |
| 4.4.3 | Některé charakteristiky geochór | 299 |
| 4.5 | Paradynamické komplexy a přírodně technické systémy | 299 |
| 4.6 | Fyzickogeografická regionalizace | 300 |
| 4.6.1 | Základní pojmy | 300 |
| 4.6.2 | Obsah, forma a základní postupy regionalizace | 301 |
| 4.6.3 | Logická pravidla regionalizace | 303 |
| 4.6.4 | Všeobecně vědecká a aplikovaná fyzickogeografická regionalizace | 303 |
| | Literatura | 305 |
| | Rejstřík | 310 |